

بررسی وضعیت کتابخانه‌های صنعت نفت شهر تهران و ارائه راه کارهای عملی^۱

نوشته مرضیه رسولی املشی^۲

چکیده: هدف این پژوهش، بررسی وضعیت کمی و کیفی کتابخانه‌های صنعت نفت شهر تهران است. اطلاعات مورد نظر با استفاده از روش پیمایشی و مراجعه مستقیم به هر یک از کتابخانه‌های فوق، مصاحبه و مشاهده به دست آمده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها، نشانگر وضعیت موجود این کتابخانه‌ها است. نارسایی‌هایی در ابعاد گوناگون از جمله نیروی انسانی متخصص، ساختمان و فضای فیزیکی، تجهیزات و امکانات، مجموعه کتابخانه، تخصیص بودجه و... مشاهده می‌شود.

مقدمه

داشتن مجموعه‌ای ویژه و ارائه خدمات به گروه‌های خاص، اندیشه‌ای نو نیست. می‌توان گفت کتابخانه‌های تخصصی به معنی دقیق آن محصول قرن بیستم است و پیدایش آن به طور مستقیم به پیشرفت علم و فن‌آوری و پژوهش در این زمینه‌ها ارتباط دارد. به طور کلی از اهداف مهم کتابخانه‌های تخصصی این است که اطلاعات مورد نیاز یک سازمان دولتی یا خصوصی، صنعتی یا بازرگانی، فنی یا علمی را گردآوری نموده، متخصصان و پژوهشگران را در زمینه شغلی و تخصصی یاری دهد، و منابع علمی خود را همگام با پیشرفت

۱. برگرفته از: مرضیه رسولی املشی، «بررسی وضعیت کتابخانه‌های صنعت نفت شهر تهران و ارائه راه کارهای عملی» پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، ۱۳۷۸.

۲. کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی

دانش غنی ساخته، بهترین روش را برای ارائه و بازیابی اطلاعات، انتخاب نماید. آنچه کتابخانه تخصصی را از سایر کتابخانه‌ها ممتاز می‌سازد تمرکز شدید آن بر یک رشته خاص و تأکید آن بر دانش و اطلاعات روز است.

کتابخانه‌های صنعت نفت با دارا بودن مجموعه‌ای تخصصی و ویژه تحت پوشش وزارت نفت ایران، یعنی سازمانی که عهده‌دار عملیات مربوط به اکتشاف، استخراج، تصفیه و فروش نفت و مشتقات شیمیایی آن در سراسر کشور است، این کتابخانه‌ها به عنوان بازوی اطلاعاتی در خدمت این صنعت عظیم اقتصادی (صنعت درجه اول کشور) قابل بحث و بررسی می‌باشند. در این تحقیق، سعی شده است وضعیت کتابخانه‌های صنعت نفت شهر تهران با توجه به نیروی انسانی، مجموعه، ساختمان و تجهیزات، خدمات به استفاده‌کنندگان، و به عبارتی اشاعه اطلاعات، استفاده از نظام ماشینی و بودجه و ... به تصویر کشیده شود تا با استناد به این یافته‌ها، جایگاه و وظایف این کتابخانه‌ها، مشخص شود.

هدف و روش پژوهش

هدف از پژوهش حاضر، علاوه بر بررسی وضعیت کمی و کیفی کتابخانه‌های مذکور در تمامی ابعاد کتابخانه‌ای، شناسایی امکانات و توانایی‌های موجود و استفاده منطقی جهت اشاعه و بازیابی اطلاعات، خصوصاً برای گروه‌های متخصص و به‌طور کلی استفاده عموم است. در این پژوهش، از روش پیمایشی استفاده شده و جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه و به کمک مسئولان کتابخانه‌های مذکور انجام شده است.

از ۲۰ کتابخانه تخصصی صنعت نفت موجود در تهران، تعداد ۶ کتابخانه، با توجه به ضوابط مورد نظر حذف گردیدند. ضوابط جامعه آماری عبارتند از:

۱. کتابخانه‌هایی که دارای حداقل ۱۰۰۰ عنوان منبع اطلاعاتی باشند.

۲. مجموعه کتابخانه‌ها دارای حداقل سازماندهی و خدمات باشند.

۳. دارای حداقل یک نفر مسئول باشند.

با در دست داشتن ۱۴ پرسشنامه تکمیل شده و بررسی از طریق مشاهده و مصاحبه (حضور و تلفنی) امکان استخراج اطلاعات با استفاده از جدول‌ها و نمودار جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات پژوهش، به‌دست آمد.

پرسش‌های اساسی پژوهش

۱. نیروی انسانی کتابخانه‌ها از نظر تحصیلات و تجربه کاری در چه حدی هستند؟

۲. مجموعه کتابخانه را چه نوع موادی تشکیل می‌دهد و روی چه محمل‌های اطلاعاتی قرار دارند؟
۳. انتخاب و تهیه کتاب در کتابخانه‌های مورد مطالعه، چگونه صورت می‌پذیرد؟
۴. سازماندهی مجموعه (مواد کتابی، غیرکتابی، دیداری و شنیداری و نشریات) با چه شیوه‌ای انجام می‌شود؟
۵. ارائه خدمات به استفاده‌کنندگان چگونه انجام می‌شود؟
۶. وضعیت فضا، ساختمان و تجهیزات کتابخانه‌ها، چگونه است؟
۷. بودجه کتابخانه‌های مزبور از چه محلی تأمین و چگونه مصرف می‌شود؟
۸. استفاده از امکانات ماشینی کتابخانه‌ها، چگونه است؟
۹. چه راه‌کارهایی برای کارایی بیشتر و توسعه کتابخانه‌های مورد پژوهش، می‌توان پیشنهاد و منظور کرد؟

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

جدول مربوط به نیروی انسانی شاغل در کتابخانه‌ها از لحاظ تعداد، میزان تحصیلات، مدرک تحصیلی و جنسیت کارکنان، بیانگر این است که:

۱. کلیه کارکنان کتابخانه‌ها، ۶۸ نفر هستند.
۲. بیشترین درصد کارکنان کتابخانه‌ها را مقطع دیپلم، زیردیپلم و کارشناسی سایر رشته‌ها، تشکیل می‌دهد.
۳. از تعداد کل کارکنان، بیشترین درصد (یعنی ۴۷ نفر) به کارکنان زن اختصاص دارد. و درصد بیشتری از جامعه در مقاطع کارشناسی و بالاتر نیز به زن‌ها اختصاص دارد. و به عبارتی ۲۶ نفر زن و ۹ نفر مرد در این مقاطع هستند.
۲. در پرسش‌های مربوط به منابع مجموعه، نتایج نشان می‌دهد: تعداد کل کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های مورد پژوهش ۱۳۵۵۴۲ جلد است که ۶۳ درصد کل آن به کتاب‌های لاتین و ۳۷ درصد به کتاب‌های فارسی اختصاص دارد.
- تعداد کل نشریات فارسی و لاتین ۲۳۹۶ عنوان می‌باشد که ۷۵ درصد نشریات لاتین و ۲۵ درصد نشریات فارسی می‌باشند.
- تعداد ۹۸۶۹۷ مدرک را مواد غیرکتابی تشکیل می‌دهد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: استانداردها، اسناد و مدارک، پایان‌نامه‌ها.
- تعداد ۳۵۷۲۴ عنوان مواد دیداری و شنیداری در مجموعه وجود دارد که بیشترین تعداد به میکروفیش و سپس نقشه (فنی)، میکروفیلم، فیلم و دیسک‌نوری و کمترین تعداد به اسلاید

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد کارکنان به تفکیک مدرک تحصیلی و جنس در کتابخانه‌های مورد پژوهش

کل	کل				مدرک کارشناسی				مدرک کارشناسی و بالاتر				جنس	نام کتابخانه	ردیف
	مرد		زن		مرد		زن		مرد		زن				
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد			
۱	۱	۱			۱	۱								آموزش شرکت ملی گاز	۱
۲	۳	۲					۳	۲						آموزش مرکزی پالایش و پخش	۲
۷	۱	۱	۹	۶	۱	۶								اکتشاف (کتابخانه مرکزی)	۳
۲			۳	۲		۱	۱							بیمارستان نفت	۴
۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱								پالایشگاه نفت تهران	۵
۳	۱	۱	۲	۳	۱	۱	۱							دانشکده حسابداری و علوم مالی نفت	۶
۱			۱	۱										شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی	۷
۲			۳	۲										شرکت ملی گاز (کتابخانه مرکزی)	۸
۱۱	۲	۳	۱۲	۸	۱	۴	۳	۲						شرکت ملی نفت (کتابخانه مرکزی)	۹
۲			۳	۲		۱	۱							شرکت مهندسی و ساختمان پالایشگاه‌ها	۱۰
۴	۳	۲	۳	۲	۳	۲								شرکت مهندسی و ساختمان صنایع نفت	۱۱
۴	۱	۱	۲	۳	۱	۲	۳							مدیریت تولید مناطق دریایی (فلات قاره ایران)	۱۲
۸	۶	۴	۶	۴	۳	۱	۱	۱	۳	۲				مرکز اسناد علمی پژوهشگاه صنعت نفت (کتابخانه و...)	۱۳
۱۸	۷	۵	۱۹	۱۳	۳	۲	۹	۶	۳	۲				مرکز اطلاع‌رسانی شرکت ملی صنایع پتروشیمی	۱۴
۶۸	۲۸	۲۱	۶۹	۴۷	۱۵	۱۲	۲۰	۲۷	۱۳	۹	۳۷	۲۷		جمع	

اختصاص می‌یابد. و به این ترتیب بیشترین مواد را مواد کتابی، در مرتبه دوم مواد غیرکتابی، و بالاخره نشریات در مرتبه آخر قرار دارند.

با اطلاق نمودن این مراکز به کتابخانه اختصاصی به بررسی زمینه اصلی موضوعی مجموعه پرداخته شده است:

۵۷ درصد کل کتابخانه‌ها، موضوع اصلی مجموعه‌شان بیش از ۵۰ درصد، نفت است. ۵۰ درصد کل کتابخانه‌ها، سایر موضوعات، بیش از ۵۰ درصد مجموعه‌شان را به خود اختصاص داده است.

۴۳ درصد کل کتابخانه‌ها، کمتر از ۵۰ درصد مجموعه به موضوع نفت اختصاص دارد. ۳ در مورد دارا بودن کمیته انتخاب کتاب، علی‌رغم اینکه کل جامعه فاقد این کمیته هستند، اما نظر کتابداران، مسئولان بخش‌های سازمان، خواسته‌های اعضا و پژوهشگران، در انتخاب مواد مؤثر است. بیشترین خرید منابع از نمایشگاه‌ها و سپس از طریق کتابفروشی‌های داخل کشور انجام می‌شود.

۴. نظام رده‌بندی کتاب در کتابخانه‌هایی که فهرست‌نویسی بنیادی انجام می‌دهند: ۶۰ درصد جامعه از رده‌بندی دیویی، ۳۰ درصد از رده‌بندی کنگره، و ۱۰ درصد جامعه یعنی کتابخانه بیمارستان نفت از رده‌بندی NLM استفاده می‌نمایند.

در سازماندهی نشریات ادواری: ۶۴ درصد کل جامعه از روش ثبت نشریات در کاردکس و ۲۱ درصد کتابخانه‌ها، ثبت در دفتر و ۱۴ درصد نشریات را به صورت موضوعی در قفسه می‌چینند، و تنها ۷ درصد جامعه نشریات را فهرست‌نویسی می‌نمایند.

برای روش سازماندهی مواد دیداری و شنیداری، ۱۴ درصد کتابخانه‌ها به سازماندهی (فهرست‌نویسی تحلیلی و توصیفی) می‌پردازند، برای سازماندهی مواد غیرکتابی متداولترین روش، استفاده از نمایه‌سازی است که ۲۱ درصد جامعه از این روش استفاده می‌نمایند و ۷ درصد کل کتابخانه‌ها این مواد را فهرست‌نویسی می‌کنند. از یافته‌های فوق این نتیجه به دست می‌آید که اکثریت قریب به اتفاق مراکز مورد تحقیق بیشترین اهمیت و توجه را به مواد کتابی و نشریات معطوف می‌دارند.

۵. در زمینه مساحت کتابخانه‌ها، یافته‌ها نشان می‌دهد مساحت آنها از ۲۵ مترمربع تا ۱۲۰۰ متر مربع در نوسان است این مسئله، تفاوت کتابخانه‌ها را در بزرگی و کوچکی مجموعه، ارائه خدمات وسیع و محدود، و به طور کلی پیشرفت و توسعه، نشان می‌دهد.

جدول ۲. پراکنندگی تنوع استفاده از روش‌های سازماندهی مواد در کتابخانه‌های مورد پژوهش

ردیف	نوع مواد	روش فهرست‌نویسی کتاب‌ها		نشریات			مواد دیداری و شنیداری		مواد غیرکتابی
		با استفاده از فهرست نویسی	با استفاده از فهرست کارکس	تیت در تنظیم موضوع	سایر	نمایه‌سازی	فهرست‌نویسی	نمایه‌سازی	
	نام کتابخانه	بنیادی		تیت دفتر					فهرست‌نویسی
۱	آموزش شرکت ملی گاز	-	-	x	-	-	-	-	-
۲	آموزش مرکزی پالایش و پخش (۱)	-	-	-	-	-	-	-	-
۳	اکتشاف (کتابخانه مرکزی)	x	-	x	-	-	-	-	-
۴	بیمارستان نفت	x	-	-	-	-	-	-	-
۵	پالایشگاه نفت تهران	-	-	x	-	-	-	-	-
۶	دانشکده حسابداری و علوم مالی نفت	x	-	-	x	-	-	-	-
۷	شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی	x	-	x	-	-	-	-	-
۸	شرکت ملی گاز (کتابخانه مرکزی)	-	-	x	-	-	-	-	-
۹	شرکت ملی نفت (کتابخانه مرکزی)	x	-	-	-	-	-	x	-
۱۰	شرکت مهندسی و ساختمان پالایشگاه‌ها	x	-	-	x	-	-	-	-
۱۱	شرکت مهندسی و ساختمان صنایع نفت	x	-	-	x	-	-	-	x
۱۲	مدیریت تولید مناطق دریایی (فلات قاره ایران)	x	-	-	x	-	-	-	-
۱۳	مرکز اسناد علمی پژوهشگاه صنعت نفت (کتابخانه و...)	x	-	-	x ^(۳)	-	-	x	-
۱۴	مرکز اطلاع‌رسانی شرکت ملی صنایع پتروشیمی	x	-	-	x ^(۴)	-	-	x	-
	تعداد کتابخانه	۱۰	۰	۹	۳	۲	۱	۰	۳
	درصد	۷۱	۰	۶۴	۲۱	۱۴	۷	۰	۲۱

در رابطه با اقلام و تجهیزات در کتابخانه‌های مورد پژوهش، یافته‌های ذیل به دست آمد:

- در مورد دستگاه‌ها و تجهیزات الکترونیکی، ۷۱ درصد جامعه ماشینی شده‌اند و دارای رایانه و ۴۳ درصد دارای دستگاه فتوکپی، ۲۱ درصد جامعه دارای دستگاه میکروفیلم خوان، ۱۴ درصد دارای دستگاه میکروفیش خوان، و ۵۷ درصد دارای ماشین تحریر هستند.
- در مورد تجهیزات برونتی و حرارتی، اکثر کتابخانه‌ها دارای تجهیزات مناسب هستند. تنها کتابخانه شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی فاقد وسیله حرارتی در زمستان است.
- در زمینه امکانات ساختمانی، در هیچکدام از کتابخانه‌های مورد مطالعه، خواهان و برادران دارای سالن اختصاصی برای مطالعه نیستند و به‌طور کلی:

اتاق مدیریت در ۳۶ درصد جامعه، اختصاصی؛

اتاق مخصوص کتابداران ۲۱ درصد جامعه، اختصاصی؛

اتاق کارهای دفتری ۱۴ درصد جامعه، اختصاصی؛

سالن مرجع ۷ درصد جامعه، اختصاصی؛

و مخزن کتاب در ۲۱ درصد جامعه، اختصاصی است.

و بیشترین اقلام کتابخانه‌ای با تعداد ۶۷۲ عدد به قفسه کتاب و کمترین با تعداد ۲۰ عدد به جارو زنامهای اختصاص دارد.

۶. در ارتباط با اعضا و استفاده‌کنندگان از کتابخانه‌های مورد مطالعه، اکثریت اعضا از کارمندان و کارکنان سازمان‌های مربوط بوده که چه به صورت دائم و چه به صورت موقت جهت انجام پروژه‌های اداری به عضویت کتابخانه در می‌آیند. میزان مراجعه به کتابخانه‌ها، از ۳۰ تا ۱۵۰ نفر در روز متغیر است.

در خصوص ارائه خدمات به معلولان یافته‌ها نشان می‌دهد که کتابخانه‌های مذکور خدمات یا فعالیت خاصی را برای مراجعه‌کننده معلول در نظر نگرفته‌اند، و همچنین از لحاظ امکانات و توانایی‌های خدماتی، نظیر خدمات فتوکپی، انتشار تازه‌های کتابخانه، خدمات دیسک‌های فشرده، انتشار فهرستگان و کتابشناسی‌های موضوعی و ... تنها دو کتابخانه یعنی کتابخانه و مرکز اسناد علمی پژوهشگاه و مراکز اطلاع‌رسانی شرکت ملی صنایع پتروشیمی بیشترین درصد امکانات خدماتی را دارا می‌باشند و در مقابل کتابخانه‌هایی که حداقل امکانات را دارا هستند: آموزش شرکت ملی گاز و آموزش مرکز پالایش و پخش هستند که پاسخ‌گویی تلفنی دارند و سایر کتابخانه‌ها خدمات متعارف و معمولی را ارائه می‌کنند.

۷. در ارتباط با بودجه، تأمین مالی کتابخانه‌ها از طریق سازمان مربوطه انجام می‌شود، ۴۳ درصد کتابخانه‌ها، بودجه از نوع جاری و سرمایه‌ای دارند. ۱۰۰ درصد جامعه بودجه را جهت خریدن کتاب به مصرف می‌رسانند. ۶۴ درصد برای خرید مجلات، و درصد کمی از بودجه برای

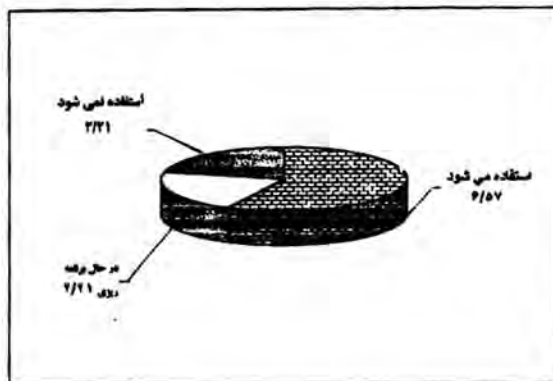
خرید تجهیزات و مواد کتابخانه‌ای استفاده می‌شود. به‌طور کلی بودجه کتابخانه‌ها از ۱۰۰,۰۰۰ تومان تا ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان در نوسان است بیشترین میزان بودجه یعنی ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان متعلق به کتابخانه و مرکز اسناد علمی پژوهشگاه نفت است. و در مقابل کمترین مبلغ بودجه یعنی صد هزار تومان و دویست هزار تومان به کتابخانه‌های شرکت مهندسی و ساختمان پالایشگاه‌ها و شرکت ملی گاز تعلق دارد. با توجه به ارقام بودجه مراکز مورد تحقیق، میان کمترین و بیشترین بودجه، تفاوت زیادی مشاهده می‌شود که نظر و توجه مسئولان ذیربط را می‌طلبد.

۸. در رابطه با استفاده از نظام رایانه‌ای (ماشینی) ۵۷ درصد کل جامعه در حال حاضر از این نظام استفاده می‌کنند. ۲۱ درصد کل جامعه در حال برنامه‌ریزی هستند و ۵۰ درصد استفاده‌کنندگان نظام ماشینی از نرم افزارنوسا، پارس آذرخش و بهمن برنا، استفاده می‌کنند. ۱۰۰ درصد جامعه، قابلیت اتصال به شبکه LAN را دارند.

۷۵ درصد جامعه محیط WAN را دارا هستند.

از کل جامعه پاسخ‌دهنده، ۳۷/۵ درصد در تمامی زمینه‌های کتابخانه از نرم افزارهای موجود استفاده می‌نمایند.

یافته‌ها در زمینه امکانات ماشینی نشان می‌دهد که در میان استفاده‌کنندگان از نظام ماشینی، ۵۰ درصد جامعه، برنامه نرم‌افزاری خود را به‌صورت آماده از بازار تهیه می‌کنند و این نشانگر آن است که اکثر این مراکز دارای متخصص برای پیاده نمودن نظام رایانه‌ای نیستند و ناچاراً وابسته به خدمات مراکز ماشینی جهت این امور می‌باشند. و در پایان درخصوص استفاده از پایگاه‌های رایانه‌ای، تعداد ۷ کتابخانه دارای پایگاه‌های اطلاعاتی دیسک فشرده هستند. بیشترین پایگاه‌های اطلاعاتی و دیسک فشرده در کتابخانه و مرکز اسناد علمی پژوهشگاه صنعت نفت مستقر هستند، مشتمل بر ۱۷ پایگاه اطلاعاتی عظیم و ۱۷۸ بانک اطلاعات که بر روی دیسک‌های فشرده ذخیره شده‌اند.

نمودار ۱. درصد استفاده از نظام رایانه‌ای در کتابخانه‌های مورد پژوهش

پیشنهاد‌های پژوهش

۱. مسئولان کتابخانه‌ها، ترجیحاً از فارغ‌التحصیلان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی انتخاب شوند. و یا از کارکنان بافراست و مجرب جهت این امر، استفاده شود.
۲. نیروی انسانی لازم در کتابخانه‌هایی که با یک کارمند، به ارائه خدمات مشغولند تأمین شود.
۳. توصیه می‌شود به امکانات ساختمانی از قبیل اختصاصی سالن مطالعه مجزا برای خواهران و برادران، مجزا نمودن کتابهای مرجع از سایر کتاب‌ها، و اختصاص اتاقی به کارهای دفتری، توجه شود.
۴. به وضعیت بودجه کتابخانه‌هایی که کمترین میزان بودجه را دارند رسیدگی شود.
۵. به کارگیری نیروی متخصص (مهندس رایانه برای همکاری با کتابدار متخصص در راه‌اندازی نظام نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، فرمت‌کردن مواد سخت‌افزاری، و نیز ایجاد ارتباط گسترده‌تر از طریق اتصال به شبکه‌های محلی، ملی، و بین‌المللی، توجه لازم مبذول شود.
۶. توصیه می‌شود کتابخانه‌ها، التفات بیشتری به خدمات خاص در خصوص انتشار کتابشناسی، فهرستگان و همچنین امانت بین کتابخانه‌ای جهت مبادله مواد و منابع بنمایند و صرفاً درگیر کارهای متعارف کتابخانه‌ای نشده و از محدود کردن کتابخانه در حد چهار دیواری به‌پرهیزند.
۷. سازماندهی مواد کتابخانه‌ای (کتابی، غیرکتابی، دیداری و شنیداری و ...) در دو یا سه کتابخانه پیشرفته صنعت نفت چون: کتابخانه مرکزی شرکت نفت، کتابخانه و مرکز اسناد علمی پژوهشگاه، و مرکز اطلاع‌رسانی پتروشیمی که امکانات و منابع فهرست‌نویسی و سازماندهی روزآمد و نیروهای متخصص دارند به‌صورت خدمات متمرکز انجام شود. بدین‌وسیله هم در اتلاف وقت صرفه‌جویی شده و یک‌دستی و هماهنگی در بازیابی اطلاعات در شبکه فراهم می‌شود.
۸. امکانات لازم برای کتابخانه‌هایی که به دلایل مختلف تاکنون ماشینی نشده‌اند فراهم شود. و همچنین مراکزی که در حال برنامه‌ریزی جهت ماشینی شدن هستند حمایت و پشتیبانی مادی و مدیریتی شوند.
۹. تمامی کتابخانه‌هایی که در جامعه پژوهش به‌علت نداشتن یک نفر مسئول و به تبع آن عدم سازماندهی مجموعه، حذف گردیده‌اند می‌بایستی درصدد حل مشکل مربوطه باشند.
۱۰. توصیه می‌شود فهرست مشترک منابع به‌ویژه فهرستگان منابع چاپی با همکاری مراکز مربوطه تهیه شود. این پیشنهاد همچنین در بیست و یکمین گردهمایی اطلاع‌رسانی با همکاری مسئولان کلیه کتابخانه‌های صنعت نفت در مناطق نفت خیز جنوب در سال ۷۴ طرح شد و نیز یادآوری گردید که «پایگاه مزبور بر روی شبکه آماده بوده لیکن ضروریست کتب همه مراکز پس

از سازماندهی وارد پایگاه گردد»^۱.

۱۱. در پایان، کتابخانه‌هایی که کمترین پاسخ‌ها را داده‌اند یا به عبارتی دارای کمبودها و نارسایی‌های زیادی بوده‌اند عبارتند از آموزش شرکت ملی گاز - آموزش مرکزی پالایش و پخش - شرکت ملی گاز - شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی - مدیریت تولید مناطق دریایی. این کتابخانه‌ها، نیاز به رسیدگی جدی در تمام زمینه‌های کتابخانه‌ای دارند. پیشنهاد می‌شود این امر تحت نظر مستقیم وزارت نفت صورت گیرد.

مآخذ

۱. آذرنگ، عبدالحسین، *اطلاعات و ارتباطات*. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۰.
۲. ذوقی، ایرج. *مسائل سیاسی اقتصادی نفت ایران*. تهران: پازنگ، ۱۳۷۲.
۳. رضویان، محمدتقی. *منابع انرژی ایران*. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران، ۱۳۷۳.
۴. سلطانی، بوری؛ راستین، فروردین. *اصطلاحنامه کتابداری*. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۵۱.
۵. سمینار اطلاع‌رسانی اهواز. با همکاری مسئولین کلیه کتابخانه‌های صنعت نفت در مناطق نفت خیز جنوب، ۱۳۷۴.
۶. شاملو، فرشته. «طرح رده‌بندی نفت در کتابخانه مرکزی شرکت ملی نفت ایران» پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی، ۱۳۶۶.
۷. مدیرقمی، رضا. «آشنایی با اقتصاد نفت و مراجع آن». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی، ۱۳۶۶.
۸. مطیعی، همایون. *زمین‌شناسی ایران: زمین‌شناسی نفت زاگرس ۱ و ۲*. تهران: سازمان زمین‌شناسی کشور، ۱۳۷۴.
۹. میرزایانس، هراچیک. «طرح ایجاد مرکز اطلاعات و مدارک شرکت ملی نفت ایران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی، ۲۵۳۵.
10. Chaudhry, Abdus, Ashoorh, Mohammad and Rehman, Sajjad. *Development and Implementation of an In- House Continuing Program in Academic Library*. 1993.
11. Kanamugire, Athanase B. *Development a CD-ROM service in Saudi Arabia: Some Lessons for Developing Countries*, 1994.
12. *Librarianship and Information Work Worldwide 1998*/ editors Graham Machenzie, Paul Sturges. London: Bowker, 1998.

۱. سمینار اطلاع‌رسانی اهواز: با همکاری مسئولان کتابخانه‌های صنعت نفت مناطق نفت خیز جنوب. (بیست و یکمین: اهواز: ۱۳۷۴)